

Jačanje pravosudnog sektora

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini pruža pomoć pravosudnom sistemu, u svrhu unapređenja njegove neovisnosti, efikasnosti, poštivanja temeljnih prava na pravično suđenje i sposobnosti ispunjavanja međunarodno priznatih standarda.

Pravosudni sektor u Bosni i Hercegovini

Reforma pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini (BiH) glavni je fokus domaćih i međunarodnih nastojanja da se izgradi demokratska i samoodrživa država. Usprkos značajnom napretku, ostaje još dosta da se uradi. Završetak ovih reformi temeljan je za osiguravanje zasluženog mjesta BiH u evroatlantskim institucijama.

Značajne promjene uvedene su 2003. godine, uključujući restrukturiranje sudova i tužilaštava, ponovno imenovanje sudija i tužilaca i osnivanje institucija na državnom nivou: Ministarstva pravde BiH i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH. Sud BiH i Tužilaštvo BiH počeli su sa radom 2005. godine i imaju nadležnost nad najtežim krivičnim djelima, koja ugrožavaju društveni mir i sigurnost, uključujući ratne zločine, organizirani kriminal i terorizam.

Međutim, dostizanje cilja, koji se ogleda u tome da pravosudni sistem BiH bude u potpunosti sposoban da održava principe vladavine prava, još uvijek je daleko, velikim dijelom zbog rascjepkane institucionalne strukture i nedostatka koordinacije između brojnih nivoa vlasti i relevantnih pravosudnih institucija, što je posljedica te rascjepkanosti. Pravosuđe je, sve više, na meti napada i drugih, suptilnijih uplitanja u njegovu neovisnost. Dosadašnje reforme pravosuđa trebaju se ojačati, a preostale reforme provoditi, kako bi se osiguralo da vladavina prava zaživi u BiH.

Program praćenja rada pravosudnog sektora

U kontekstu ovih značajnih reformi pravosuđa, Misija je započela program praćenja rada pravosudnog sektora, usredsrijeđen na postupke u fazi glavnog pretresa u krivičnim predmetima i poštivanje novih zakona o krivičnom postupku. Kasnije je program proširen i nastavlja obuhvatati sve aspekte krivičnog postupka, od početne istrage, do izvršenja krivičnopravne sankcije, te uključuje davanje usluga žrtvama i maloljetnim prijestupnicima. Posebno obučeno osoblje prati rad sudova na svim nivoima u cijeloj BiH. Program za praćenje rada pravosudnog sektora osigurava:

- Da su zakoni u skladu s Ustavom BiH i međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava, te da je njihova primjena u skladu sa međunarodnim obavezama BiH;
- Da se neovisnost pravosuđa u potpunosti poštuje;
- Da se poštuje pravo optuženog na pravično suđenje;
- Da se, prema osjetljivim pojedincima unutar pravosudnog sistema, bilo da su to optuženi ili žrtve, postupa sa punim poštivanjem njihovih prava i da im se pruži odgovarajuća zaštita;
- Da svi ljudi imaju jednak pristup pravdi.

Institucionalna i zakonodavna reforma

Misija je zabrinuta zbog napada na neovisnost pravosuđa. U svom izvještaju *Neovisnost pravosuđa: neprimjeren pritisak na pravosudne institucije BiH*, Misija je, u decembru 2009. godine, pozvala političke snage da se uzdrže od neprimjerenog vršenja utjecaja u vezi sa sudskim

postupcima i od napada na pravosudni sistem. U izvještaju se također sugerira da Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Sud BiH i Tužilaštvo BiH budu ugrađeni u Ustav BiH.

Misija podržava rad Ministarstva pravde BiH i njegovog Tima za praćenje i ocjenu primjene krivičnih zakona, koji je zadužen za nadzor i ocjenu reformi, koje se provode u oblasti krivičnih zakona. Prema potrebi, Misija daje komentare na nacrt zakona i njihovo poštivanje međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava. Od njihovog osnivanja, 2004. godine, Misija održava stalnu suradnju s entitetskim Centrima za edukaciju sudija i tužilaca, razmjenjujući saznanja prikupljena tokom praćenja rada pravosudnog sektora u svrhu njihovog integriranja u nastavne programe i davanjem komentara u vezi s procjenom potreba za obuke.

Misija, od 2008. godine, vrši praćenje stanja ljudskih prava u zatvorima u cijeloj BiH. Misija je, u aprilu 2011. godine, izdala izvještaj pod nazivom: *Mučenje, maltretiranje i disciplinski postupci u kaznenopopравnim ustanovama u Bosni i Hercegovini*. Misija je pružila podršku vlastima prilikom osnivanja Nacionalnog preventivnog mehanizma, što je obaveza iz Opcionog protokola uz Konvenciju Ujedinjenih naroda o zabrani mučenja. Takav mehanizam trebao bi osigurati neovisnu, pouzdanu i stalnu ocjenu uvjeta i postupanja na mjestima zadržavanja u BiH.

Poštivanje ljudskih prava i pristup pravdi

U svrhu promoviranja većeg poštivanja temeljnih ljudskih prava, ugrađenih u Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava, Misija je objavila pregled rezultata praćenja rada pravosuda u vezi s poštivanjem prava na slobodu i korištenje pritvora, pod nazivom: *Zakon i praksa u promjeni*

mjera ograničenja slobode: opravdanost mjere pritvora u Bosni i Hercegovini (august 2008. godine). Rezultati praćenja rada pravosudnog sektora koje vrši Misija naveli su glavne tužioce u entitetima da izdaju obavezujuću preporuku o sprovođenju istrage o navodnom policijskom maltretiranju. Misija je dokumentirala probleme uočene za vrijeme sudskih postupaka u vezi sa stavom sudija koji krše prava optuženog da se smatra nevinim dok se ne dokaže krivim, u svom izvještaju pod nazivom: *Pretpostavka nevinosti: primjeri nepoštivanja međunarodno priznatih standarda u oblasti zaštite ljudskih prava pred sudovima u Bosni i Hercegovini* (februar 2007. godine).

Radeći sa partnerima iz međunarodne zajednice, nevladinim organizacijama (NVO-ima) i inicijativama lokalnog civilnog društva, Misija prati sve aspekte maloljetničkog pravosuđa, od ispitivanja na policiji, do sudskih postupaka i smještanja maloljetnika u ustanove. Rezultati projekta usmjereni su na kreatore politika djelovanja na svim nivoima vlasti, kao i na pravosudne organe, organe za provedbu zakona, centre za socijalni rad i javnost. Misiji je cilj da pomogne BiH u odgovoru na maloljetničke prijestupe, sa pristupom koji u svom središtu ima najbolje interese djeteta.

Misija želi unaprijediti poštivanje prava žrtve. Kako bi pomogla žrtvama krivičnih djela u ostvarivanju njihovih prava, Misija je, 2010. godine, izradila brošuru pod nazivom: *Upoznajte se sa vašim pravima i obavezama*, u kojoj se, na jednostavan način, objašnjava koja prava žrtve imaju u krivičnom postupku. Misija je, također, izradila obrazac za pomoć oštećenim stranama, kako bi mogle podnijeti imovinskopravni zahtjev u krivičnom postupku. Misija promovira koordinaciju među akterima pravosudnog sektora i pružaocima usluga, kako bi se osigurala odgovarajuća podrška i zaštita osjetljivim svjedocima u sklopu pravosudnog sistema.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini pomaže BiH u ispunjenju obaveza, koje je ona preuzela kao država članica OSCE-a, kao i u napredovanju ka ostvarenju svog deklariranog cilja pridruživanja evroatlantskim integracijama, tako što jača sigurnost i stabilnost, putem završetka izgradnje mira unutar daytonskog okvira, i razvija inkluzivni politički diskurs i demokratski odgovorne institucije koje poštuju raznolikost, promoviraju konsenzus i poštuju vladavinu prava. Misija ima sveobuhvatan i integriran pristup putem svog prisustva na terenu, što odslkava naglasak na razvijanju kohezivnih zajednica i na pravovremenoj identifikaciji prepreka napretku.